

Яцишин А.В. Розвиток інформаційно-дослідницької компетентності молодих вчених у сучасному інформаційному просторі / Професійний розвиток фахівців у системі освіти дорослих: історія, теорія, технології: збірник матеріалів III-ої Всеукраїнської Інтернет-конференції 18 квітня 2018 р. м. Київ. У 2-х частинах : Ч. 1. / наукова редакція, упорядкування: В.В. Сидоренко, Я.Л. Швень. К.: Агроосвіта, 2018. С. 204-205.

УДК 378:004.9

Яцишин А.В.

кандидат педагогічних наук,
старший науковий співробітник,
провідний науковий співробітник
Інституту інформаційних технологій і засобів навчання НАПН України
(м. Київ)

РОЗВИТОК ІНФОРМАЦІЙНО-ДОСЛІДНИЦЬКОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МОЛОДИХ ВЧЕНИХ У СУЧАСНОМУ ІНФОРМАЦІЙНОМУ ПРОСТОРИ

У публікації [4] зазначено, що освіта і наука в усіх розвинутих країнах є пріоритетом державної політики, соціально-економічного й духовного розвитку суспільства. Сучасні цілі модернізації освітньої галузі в Україні спрямовані на розвиток національної системи освіти, що має відповідати викликам часу та потребам особистості, яка здатна реалізувати себе у суспільстві, що постійно змінюється [4]. Із вдосконаленням технічних засобів та інформаційно-комунікаційних технологій (ІКТ) процес навчання у закладах вищої освіти постійно модернізується. Також, для виконання наукових досліджень застосовуються ІКТ, що утворюють спеціальну категорію «ІКТ підтримки наукових досліджень». І тому, постає проблема розвитку інформаційно-дослідницької компетентності молодих вчених, в аспекті використання ІКТ.

Наразі, існує багато наукових публікацій у яких розглянуто різні аспекти формування і розвитку дослідницької та інформаційно-дослідницької компетентності фахівців. Так, Сисоєва С.О. «дослідницьку компетентність викладача» визначає як інтегровану особистісно-професійну якість фахівця, яка відображає мотивацію до наукового пошуку, рівень володіння методологією педагогічного дослідження, особистісно-значущими якостями дослідника, зокрема такими, як інноваційне мислення, здатність до творчої та інноваційної діяльності [4, 5]. Під «дослідницькою компетентністю студента» розуміється якість, що проявляється в потребі особистості володіти методологією наукової творчості; умінні спостерігати й аналізувати, висувати гіпотези щодо вирішення професійно-орієнтованих задач; виконувати дослідницьку роботу; вмінні проводити наукові дослідження, організовувати експеримент; узагальнювати та передбачати наслідки дослідницької діяльності в процесі навчання та в подальшій професійній діяльності [2]. У роботі [3] під «інформаційно-дослідницькою компетентністю» визначається компетентність, яка формулюється сукупністю знань, умінь і особистісних якостей і спрямована на самостійне отримання і перетворення інформації з метою вирішення навчальних проблем в процесі освоєння освітніх програм [3]. Проте, проблеми розвитку інформаційно-дослідницької компетентності молодих вчених, зокрема аспірантів розглянуті недостатньо і потребують спеціального дослідження.

У Законі України «Про наукову і науково-технічну діяльність» [1] визначено, що «вчений є фізичною особою, яка проводить фундаментальні та (або) прикладні наукові дослідження і отримує наукові та науково-технічні (прикладні) результати», а «молодий вчений – це вчений віком до 35 років, який має вищу освіту не нижче другого

(магістерського) рівня, або вчений віком до 40 років, який має науковий ступінь доктора наук або навчається в докторантурі». Вважаємо, що розвиток інформаційно-дослідницької компетентності молодих вчених є одним з важливих завдань сучасних закладів освіти та наукових установ.

Основними формами організації та напрямами розвитку інформаційно-дослідницької компетентності молодих вчених є: участь у виконанні науково-дослідних робіт, підготовка дисертаційної роботи, участь у наукових масових заходах (конференціях, семінарах, форумах тощо), публікація наукових статей і тез доповідей, стажування у провідних вітчизняних і закордонних установах, організація і проведення наукових чи практичних масових заходів та ін., співпраця з науковими лабораторіями та відділами інших установ, участі у роботі Рад молодих вчених, участь у розробці проектів і їх виконанні та ін. Також, важливу роль у розвитку інформаційно-дослідницької компетентності молодих вчених відводиться інформаційно-комунікаційним технологіям (ІКТ), застосування яких сприятиме удосконаленню і розширенню можливостей молодих вчених у виконанні наукових досліджень.

Отже, на підставі наукових публікацій [5] та власного досвіду [6; 7] виокремлено ІКТ, використання яких, вважаємо, доцільним для розвитку інформаційно-дослідницької компетентності молодих вчених: електронні бібліотеки, хмарні сервіси, системи для проведення веб-конференцій, наукометричні та реферативні бази даних, системи перевірки унікальності текстів, електронні соціальні мережі та ін. Опанувавши ці засобами молодий вчений зможе застосувати їх для виконання наукового дослідження, що значно зменшить часові та фінансові затрати і сприятиме швидшому поширенню отриманих наукових результатів.

Література:

1. Закон України «Про наукову і науково-технічну діяльність» [Електронний ресурс]. – 2017. – <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/848-19>.
2. Осипова Н.В. Модель формування дослідницької компетентності у майбутніх інженерів-програмістів / Осипова Н.В., Вінник М.О., Тарасіч Ю.Г. // Інформаційні технології в освіті. 2014. № 20. – С.150-159.
3. Репета Л.М. Механізми формування інформаційно-дослідницької компетентності учасників / Л.М.Репета // Общество: социология, психология, педагогика. – Вып. № 4 / 2012. – С. 76-81.
4. Сисоєва С.О. Розвиток дослідницької компетентності викладачів вищої школи: навчальний посібник / С.О. Сисоєва, Л.В. Козак. – К.: ТОВ «Видавниче підприємство «ЕДЕЛЬВЕЙС», 2016 – 156 с.
5. Сікора Я.Б. Використання засобів ІКТ у формуванні інформаційно-дослідницької компетентності майбутнього фахівця // АКІТ 2017. – С. 262-264.
6. Яцишин А.В. Деякі аспекти застосування міжнародних наукометричних систем і баз даних у підготовці аспірантів та докторантів // Теоретико-практичні проблеми використання математичних методів та комп'ютерно-орієнтованих технологій в освіті та науці. – К.: УН-т ім. Б. Грінченка, 2017. – С. 141-145.
7. Яцишин А.В. Напрями застосування електронних відкритих систем у підготовці майбутніх докторів філософії [Електронний ресурс] // Яцишин А.В. / Зб. матеріал. V Всеукр. наук.-практ. конф. молодих учених «Наукова молодь – 2017», (14 грудня 2017, м. Київ). – К.: ІТЗН НАПН України, 2017. – Режим доступу: <http://conf.iitlt.gov.ua>.